Alentejo: Zamanın Yünle Sarıldığı Yer

“Alentejo”, Portekizce’de kelime anlamı olarak *“Tejo Nehri’nin ötesi”* demektir (*além do Tejo*). Tejo Nehri, Lizbon’u ikiye ayıran büyük su yoludur; Alentejo ise onun güneyinde, daha sessiz, daha kırsal, daha içe dönük bir âlemdir. Ama bu coğrafya yalnızca nehrin ötesinde olmakla kalmaz; zamansal, zihinsel ve duyusal olarak da başka bir yerdedir. Burada zaman yavaş akar; gündelik hayatın dokusu, yün gibi katman katman örülür.

Bu makaleyi Spotify’da sesli olarak dinlemek için podcast’ine bu linkten ulaşabilirsiniz.

alentejo

Alentejo, Portekiz’in güneyinde uzanan bir ovadan fazlasıdır; o, zamanın yavaşladığı, düşüncelerin sessizliğe karıştığı, yünün ve rüzgârın birlikte dokuduğu bir bellektir. Burada peyzaj yalnızca gözle görülmez, kulakla duyulur, parmaklarla okunur, kalple hatırlanır. Toprak, yalnızca üzerine basılan bir zemin değil; insanı saran, büyüten, bazen de içine çeken bir varlıktır. Her şey *vagar’la*—yani yavaşlıkla—başlar: sabırla yürümek, sessizliği dinlemek, çobanın sürüsüne değil göğe baktığı anı yakalamakla.

Bu topraklarda koyunlar yalnızca et veya süt değildir; onların bedenlerinden çıkan yün, nesiller boyu süren bir anlatının ilmekleridir. Bir çocuğun battaniyesinden, bir yaşlının samarrasına kadar her yün ipliği, bir zaman parçasını saklar. *Tosquia*—kırkım zamanı—yalnızca bir mevsimsel iş değil, adeta bir törendir. Kırkılmış sürünün akışı, Saramago’nun dediği gibi, tarihin kendisi gibi ağır ama direngen bir nehirdir. Çobanlar, bu nehrin kenarında bekleyen düşünce adamlarıdır; onların sessizliği, yüzeyin altında felsefi bir bilinç taşır.

Alentejo’yu anlatmak, rüzgârı anlatmak gibidir. O görünmez, ama her şeyi devindirir. José Luís Peixoto’nun romanlarında bu rüzgâr, hafızanın kıyılarında dolaşan hayalet gibidir; bir annenin eksik sözleri, bir babanın uzaktaki bakışı, bir evin taş duvarındaki gölgeler… Luísa Dacosta için Alentejo, kutsal olanla profan olanın birbirine karıştığı bir zamandır. Burada

gökyüzü yere daha yakın durur; çünkü dua etmek için yukarı bakmak gerekmez, dizlerini toprağa koymak yeterlidir.

Ve sonra Pessoa gelir. Onun Alberto Caeiro'su için Alentejo, düşünmeden var olmanın coğrafyasıdır. Nehirler büyük şeylere götürmek için değil, yalnızca yanında durmak için akar. Tejo, keşiflerin ve ihtirasın sembolü olabilir ama köyün küçük nehrinde gerçek özgürlük gizlidir. Bu perspektifte Alentejo, dünya değil; dünyanın kenarındaki o suskun anlamdır.

Alentejo'nun rengi soluktur, çünkü burada ışık her şeyi olduğu gibi bırakır. Işığın bastırmadığı bir sadelik vardır bu toprakta. Her şey ses çıkarmaz ama konuşur. Bir taş, bir keçi izi, bir çan sesi. Burada anlatıların ritmi metinlerle değil, toprakla yazılır. Tüm hikâyeler, yavaş bir yürüyüşle başlar.

Ve nihayetinde Alentejo, sadece geçmişin değil geleceğin de mekânıdır. Modern dünyanın hızla unuttuğu şeyleri hatırlatır: beklemek, susmak, dokunmak, olmak. Bu yüzden Alentejo, bir coğrafya değil; bir **varoluş biçimidir**.